

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

3 Vtrumne episcopi, ac reliqui sacerdotes verum, ac legitimum habeant
dominiu[m] fructuum ecclesiasticorum, qui illos pro sua portione contingit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

ione tenet de cetero etiam quod ad restitu-
tionem non tenetur. Contra quam dixerat
in superiori conclusione, quandoquidem
ait, Eadem ratio videtur quæ de propriis bo-
nis, quorum prodiga consumptio restituti-
onem non exposit. Septima conclusio. Si ve-
ro non sint prædicta bona distincta, eorum
distributio fidei episcopi committitur. De
est etiam in multis impressionibus totum
illud. Si vero non sint prædicta bona, in qui-
bus ideo legitur, non subueniat distincta,
quare sit licita in intelligibilis. De his er-
go indistinctis adhibetur expositio conclu-
sionis nempe quod si in modico distribu-
tio vel deficiat vel redundet, potest id qui-
dem fieri absque bonæ fidei detrimento, si
quidem nequit homo punctum ubiq; vir-
tutis tam certum tenere, quin pro huma-
na conditione in alterutrum vergat extre-
mum. Si vero sit multus excessus, tunc neq;
latere potest, neque a peccato mortali ex-
cusiari, quoniam tunc bona fides violatur,
atque adeo distributio iniusta. Vnde tres
denotantur macula iudeis serui. Matth.
24. vbi sic legitur. Si dixerit malus seruus
in corde suo, moram facit dominus meus
venire, quod pertinet ad diuini iudicij con-
tempsum, & ceperit percutere, conferuos
suos, quod pertinet ad superbiam, Man-
ducet autem & bibit cum ebriosis, quod
pertinet ad luxum, cuius gratia mala fide
fit dispensatio, veniet dominus serui illius
in die qua non sperat, & diuidet eum, sci-
licet a societate bonorum, & partem eius
ponet eum hypoeritis, sicut in inferno. Ecce li-
teram D. Th. quam in fronte disputationis
expediebat ob oculos ponere. Enucleanda
vero est in articulo sequenti, vbi inter alia
& argumenta quoque ex Ambrosio &
Hieronymo in capite quæstionis propo-
sita dissoluentur.

ARTICVLVS III.

*Virum episcopi ac reliqui sacerdotes verum
ac legitimum habeant dominium
fructuum ecclesiasticorum
qui illos pro sua por-
tione contingunt.*

Praea ergo sententia S. Thom. s. b. se-
quenter circa singulos eius articulos
qui generales sunt, mouetur singuli in par-

ticulari. Et primo circa priorem, quo dis-
putatum in genere est vtrum episcopi pos-
sint habere verum dominium, quaeritur in
particulari circa sextam conclusionem, v-
trum tam ipsi quam reliqui sacerdotes ve-
rum legitimumq; habeant dominium eo-
rum fructuum ecclesiasticorum, qui se pro
sua portione contingunt? Sunt enim in nu-
mera auctoritates, quæ a parte negatiua
militare videntur. Illæq; in primis pagine.
Nam etsi status clericorum non perinde
atq; monachorum votum habeat pauper-
tatis an nexum, saltem eorum quæ ipsi pro
clericali functione ministratur, nihil eis vi-
detur competere, præter victum & vesti-
tum, iuxta verbū Domini. Dignus est ope-
rarius cibo suo, & verbum Pauli. ad Tim.
6. Habentes alimenta & quib. tegamur, his
contenti simus, ceu boues, quod ait alibi, a-
ream triturantes. Quocirca apostoli missi
sunt ad prædicandum sine pera, iusti non
possidere aurum neque pecuniam. Atque
eam ob rem in libro præcedenti sub titulo
de simonia, monstrauimus, nihil debere
clericis, neque ipsi quidquam alio iure pos-
se a plebe pro administratione sacramen-
torum & reliquis spiritualibus functionibus
percipere, quam iure sustentationis. Secun-
do accedit huic & sanctorum patrum nu-
merosissima testimoniorum turba. Nam
præter loca Ambrosij, Hieron. & August.
proxime citata grauissimas Prosper 12. q.
1. cano. expedit. ait facultate ecclesiæ non
esse proprias, sed in communi possideri.
Et in concilio Agathen. vt illic refertur ca-
non epi. habetur, quod quidquid de prou-
isione ecclesiæ fuerit, siue de agris, siue de
fructibus, siue de oblationibus omnia in iu-
re ecclesiæ sunt seruanda. Et Urbanus Papa
ibidem in canon. res. ait, Res ecclesiæ non
quasi proprias, sed vt communes, non in a-
lios quàm in præfatos vsus, puta in subsidia
pauperum, & ministrorum & cultus diuini
esse dispensandas. Et eadem causa & qua-
estione, cano episcopus qui est concilij. An-
tiocheni, habetur, quod episcopus ecclesia-
sticarum rerum habeat potestatem ad dis-
pensandum in omnibus qui indigent cum
summa reuerentia, & honore Dei, partici-
pet autem & ipse quibus indiget, si tamen
indiget. Et iater Canones Apostolorū est
39. talis, Omnium negotiorum ecclesiasti-
corum curam episcopus habeat, & eadem
vt Deo contemplantate dispenset, neque il-

si liceat ex his aliquid omnino contingere aut parentibus proprijs, quæ Dei sunt, com donare quod si pauperes sint, itaquam pau peribus subministrer. Et supra citatus ad Nepona Hierony. ait clericorum heredi tatem solum esse Deum, eum quo nihil aliud debent possidere. Eribidem eadem causa & quaestione, eam qui aiunt Imperatores Carolus & Ludouicus, iuxta sanctorum pa tra traditiones nouimus res ecclesie vota fidelium esse, scilicet peccatorum, & patri monia pauperum. Et can. 10. ait Aug. quod qui decimas dæe noluerit, quanti pau peres in locis suis, ubi ipse habet, illo deci mas non dant e fame moriui fuerint, tanto rum homicidiorum reus ante æterni iudi cii tribunal apparebit, quia rem a Deo pau peribus erogatam, suis visibus referauit. Quare idem de sacerdotibus censendum erit, si illas non dispensauerint. Multa hu iusmodi sunt sanctorum loca. Et Hierony. ad Damasum, & ceteris ca quoniam. 16. q. 1. clerici qui secularibus bonis affluunt, non possunt bonis pauperum ali. In contra rium autem facit rex in c. unico de clerico non residente. ubi habetur, quod qui diu nis officijs ab inter sunt, nisi infirmitas seu iusta & rationabilis necessitas, aut euident ecclesie utilitas releuet, non sunt domini quotidianarum distributionum, neque fa ciunt eas suas, sed ad restitutionem sic per ceptorum obligantur. Unde è contrario sensu colligitur, quod reserues verum do minium earundem distributionum acqui rant, atq; eadem ratione aliorum ecclesia sticorum fructuum.

Quæstio præfata, ut initio dicebam, ni mium ambigua est, sane cum sanctorum testimonio primo verborum sonitu diuer sè appareat illam definire, quam ratio pe nitius inspecta videtur permittere. Missæ ergo hinc faciamus episcoporum ac sacerdo tum bona secularia, de quibus, ut ant. pro x. conclusum est, nemo ambigit, sed omnes consentiunt priuato dominio a sacerdotibus possideri. De ecclesiasticis vero res, ut sæpe numero affoles, versantur opiniones. Vna est Alexandri de Hales grauisissimi auctoris 3. par. q. 36. membro. 5. art. 2. Et Rich. in 4. dist. 4. ar. 3. q. 1. qui expressè aiunt fructuum ecclesiasticorum clericos solum habere ve sum & non proprietatem. Atque hanc ser me amplexi sunt doctores iuris canonici, ut Archi. super c. statutum. §. assessorem. de

reletip. lib. 6. ubi ait hæreticum esse in ius re, quod ecclesiasticus acquirit sibi verum dominium fructuum præbendæ vel eccle siæ. Cui accedit Pan. in c. cum eses de tes tiam. Et Dominicus in ca. præfata de offi. ordin. Et, qui non est in postremis habendus, eidem opinioni ad stipulatur Th. Vval den. tomo 1. lib. 4. ca. 42. & quatuor suble quentibus. Vbi multis patrum testimonijs videtur sibi constanter probare nulli penes clericos esse ecclesiasticorum bono rum dominium. Secunda nihilominus opi nio est, quam hic tenet S. Tho. videlicet, quod illius portionis quæ particulariter ap plicata est episcopo, perinde videtur domi nus atque aliorum bonorum, quæ seculari ter posside, ut patet in sexta conclusione. Secus, si omnia bona ecclesie in comuni possiderentur, & eius essent de positionis data, ut patet, in tertia & septima. Et eandem opinionem amplectitur Adria. in 4. in materia de restitutione. Tertia est Cate. loco præfati, quam etiam supra insinua uit, ut lib. præcedenti subtit. de decimis. vi mus. Partim n. tenet cum S. Tho. nempe quod regulariter episcopi sint domini tunc portionis, postquam facta est bonorum di stributio in quatuor partes. Medietas est tamen eam exceptionem, quod quando portio illa quæ ipsos contingit, est notabiliter abundans, tunc tenentur duas partes eiusdem portionis in pauperes & fabri cam refundere. Et quantum expressè asserit affirmet vtrum teneantur iure charitatis an iustitiæ, tamen sentire videtur, quod teneantur de rigore iustitiæ, sicuti antequam essent diuisa bona. Ex quo fit consequens secundum eum, neuiquam esse vere do minos eiusdem portionis, sicuti non erant tunc totius ætui. At vero secunda opi nio adeo mihi semper pro meo extitit iudicio persuasiva fuit, ut quamdiu ecclesie con trarium non definierit, nescio an de illa de cidere possim, eò potissimum cum S. Tho. eam teneat, neque vllus eiusdem ordinis pater contrarium expresse dicat. Nò quod clericum aut certe episcopos ab elemosy narum vinculo absolueret moliar. Immo quam eos crediderim e idem mandato esse obnoxios, art. seq. expromam. Sed quod vbi que euperem vnam quamlibet rem suo loco & iure pro meo modulo colloca re. Ad plenam ego rei intelligentiam duo statum præ foribus prænotare oportet, Vnum

Hiero.

August.

Prima opinio Alexandri Hales. Ricard. Archid.

Soto de Iure Legis. DIE 13

Quæstio horum temporaliū genera quibus fruuntur clerici fruuntur.

Melchias Papa.

Viban.

Vnum scilicet de diuersis ecclesiæ bonis, atq; alterum de varijs eius stantibus. Hæc enim summo petre rem dilucidat. Et quantum ad primum, quatuor sunt bonorum temporalium genera quibus fruuntur clerici, vel olim in penitus ecclesiastico reponabantur. Prima videlicet erant quæ Christi fideles in primordijs ecclesiæ in commune conferrebant ut inde tam clerici quam pauperes alerentur. De quo ritu Actuum quarto scriptum est, non fuisse quemquæ egentem inter illos. Nam quorūque possessiones agrorum aut domorum habebant, vendentes offerebant prelia eorum quæ vendebant, & exponebant ante pedes Apostolorum. Diuidebantur autem singulis prout cuique opus erat. Et quamuis illud institutum Hierosolymis ortum habuerit, inualuit mos tamen inde in Christianismo ut partem saltem bonorum in ceterum clericorum eodem fine Christiani conferrent, neque possessiones venderentur, sed permanerent in ecclesia. Ait enim Melchiasdes Papa in ean. futuram. 12. quæst. 1. quod cum Apostoli futuram ecclesiam ingentibus præuidissent, idcirco prædicia in Iudæa minime sunt adepti, sed prædicia tantummodo ad fouendas gentes. At vero cum ecclesia succresceret, omnes, ut maxime de Constantino Cæsare constat, non solum prædicia, sed possessiones ecclesiæ conferrebant. Et Vibanus can. statim proximo: Videntes, inquit, summi sacerdotes plus utilitatis posse conferre si hæreditates & agros quos vendebant ecclesijs quibus præsidebant episcopi traderent, eo quod ex sumptibus eorum tam præsentibus quam futuris temporibus plura & elegantiora ministrare possent fidelibus communem vitam ducentibus, quam ex pretio ipsorum, ceperunt prædicia & agros quos vendere solebant matricibus ecclesijs tradere, & ex sumptibus earum viuere. Hæc ille. Forasan enim tunc nondum per totam ecclesiam inoleuerat tam exacta decimarum solutio sed illis fortè distributionibus contentus erat clerus, parcissime tunc viuens. Alia sunt bona quæ postmodum offerri etiam ecclesiæ ceperunt, non solum in fabricæ aut pauperum subsidium, sed tanquam stipendium alicuius perpetuæ capellanæ. Immo vero fortè præcisè ad hoc tantum onus, quæ quidem in ecclesijs nupc collegialibus dicuntur anniuersaria, quorum

institutions extant, in quibus nullius oneris habetur mentio aut fabricæ, aut pauperum, sed solius anniuersariæ memoriæ perpetuo celebrandæ. Quibus adiunguntur & quæ episcopalis sedibus deuota sunt, nempe castra & vasalli: de quibus artic. 5. redibit sermo. Tertium genus bonorum ecclesiasticorum est quotidiana pitantiæ & oblationes, vel pro sacris celebrandis, vel quæ ad pedem altaris fiunt. Quartum denique idque solennissimum est decimarum quota iari clericorum addita, ut habetur can. decimas. 16. q. 1. & alijs illic pluribus. Et extra, de decimis per totum. Secundo & id quoque meminisse opus est quod nascens clericorum ecclesiæ, cepit in communi viuere, in quo vitæ instituto non nihil temporis adoleuit. Ille enim erat decenissimus eorum status, si perdurare possent, ut patet ex Canon. Clementis, Dilectissimis & Canonicato Urbani, Videntes, & canon. Simus & multis alijs 12. q. 1. Nam cum paucitas tunc existeret clericorum & ecclesiarum, poterant sic commode viuere. Immo & in multis ecclesijs cathedralibus etiam nunc specimen aliquod eiuſdem vitæ communis retinetur. Quando autem omnia erant in communi, tunc facultati & potestati episcopi tanquam legitimi distributoris erant mancipata, ut clero & fabricæ & pauperibus secundum cuiusque necessitatem illa distribueret, eaque etiam, sibi quibus egeret, perciperet, ut habetur Can. citato, episcopus 12. q. 1. Vbi legitur, quod episcopus ecclesiasticarum rerum habeat potestatem ad dispensandū erga omnes, qui indigent, cum omni reuerentia & timore Dei. Et can. statim proximo, Præcipimus, qui est inter canones Apostolorum, habetur, quod si animæ Episcopo tradita sunt multo magis oportet eum curam de pecunijs agere, ita ut potestate eius indigentibus omnia dispenserentur. Idemque continet canon. citatus 39. eorundem Apostolorum. At vero exacto paulo plus clericorum numero, vix illa cõmunis vitæ tolerari poterat. Vnde tempore iam Aug. in lite erat & sub iudice, vtrū deberent sacerdotes initiari, nisi qui velent in communi viuere. Quoniam, ut artic. definitum est, eorum institutum id necessario nõ exigit, sane cū paupertatis votum non habeat annexum, neque vero obedientiæ, quam non quisq; in domo sua præstare episcopo possit. Vn-

Docu-
mentum

Clemens
Urbani

Auguſt. de idem Aug. vt citatur eadem cauſa 12. q. 1. canon. certè fateatur de ſe ſtauiſſe, nulum ordinare clericum, niſi qui ſecum vellet manere, auſi vellet a propoſito recedere, illi clericatum tollere. Sed ecce, inquit, in conſpectu Dei & veſtro mutuo conſilium. Qui volunt habere aliquid proprium quibus non ſufficit Deus & eccleſia eius, maneat vbi volunt, & vbi poſſunt, non eis aufero clericatum. Nolo habere hypocriſis, &c. Cum autem clerici non cum ſuo capite vitam communem degèrent, ceperunt epifcopi infideliter communia illa diſtribuere. Quare videntes Pontifices no.

Partitio poſſe vitam retineri communem facta bonorum eccleſie partitione, in quatuor portiones ſingulas ſingulis addixerunt. Epifcopo ſcilicet vnam, reliquo vero clero alteram, & fabricæ neceſſitatesque eccleſie dñi quaſi tertiam, ac denique quartam pauperibus. Idque fieri cepit circa annum Domini quadringentimum ſeptuagelimum, nepe in continuis temporibus Hieronymi & Auguſt. Tunc enim ſedit Simplicius Papa, cuius eſt ille can. de redditibus, 12. qu. 1. vbi hæc habetur diuiſio. Et poſt viginti annos ſedit Gelafius cuius ſunt canones. Vobis enim, &c. Quatuor, quibus eadem diuiſio confirmatur, & poſtea anno fere ſexto centeſimo ſedit Gregor. cuius ſunt canones cognouimus, & nos, quibus eadem reſertur partitio. Hæc tempora eo denota uerim, vt ſententiæ quæ de hac re Auguſt. & Hieron. extant de tempore illo, intelligantur quando in communi vivebatur, omniaque erant ſub epifcopi diſpenſatione. His præmeditatis ad queſtionem tribus concluſionibus reſpondetur. Prima eſt.

Prima Si quæ modo alicubi extant illius generis, **concluſ.** bona, quæ Chriſtianus populus in ſubſidiũ pauperum offerebat, certum eſt neque illa neque eorum fructus poſſe vel ab epifcopo vel a clero in totum uſurpari, ſed lege iuſtitie debere diſtribui, quæ ſi non diſtribuantur, ille qui diſtributionem omittit, ad reſtitutionem tenetur. Libro n. quarto declarauimus iuxta uerbum S. Thom. 2. 2. q. 62. art. 1. quod qui ex debito diſtributionem omittit, illico ſit lege commutatiue iuſtitie reſtitutionis reus. Idem, & quidem certum aſſerendum eſt de bonis quæ hoſpitalibus, ſunt mancipata. Et hic eſt vnus uetus ſenſus quintæ concluſionis S. Thom. Quocirca ſi quidpiam bonorum illorum

reperiantur epifcopi uſurpaſſe, ſuntque applicuſe ſedi, ambigi, non potest quin ipſa cum fructibus reſtitueret & teneantur. Hæc tamen cẽſura limites præſentis negotij, exiit. Vbi enim contraria iuſtitia non conſtat, ille qui bona fide poſſidet, ab omni reſtitutione eſt liber, quamuis non nulla ſit ſuſpicio, quod caſtra, & villæ, & alię eccleſiarum poſſeſſiones fortaſſe aliquo reſpectu pauperum fuerint eccleſie tributa. Secunda concluſio ad rem magis pertinens, Prædia, & caſtra, & vniuerſe poſſeſſiones, ſue epifcopali ſedi ſue canonico collegio, ſue curiæ ſi j præbendæ eccleſiaſticae annexæ, non tranſeunt in abſolutum dominium epifcopi neque ſacerdotis præbendam poſſidens, ſed tantum ſunt earundem poſſeſſionum adminiſtratores. Probat conclusio. Quia illa neque vendere neque alienare poſſunt niſi de conſenſu epifcopi & capituli, atque eorum, quorum intereſt, non ſæpe niſi Romæ ſedis accedente conſenſu, idque in bonum, & in perpetuitatem eccleſie. Hic eſt ſenſus canonis Bonifacij, 12. q. 2. Nulli licet ignorare Omne quod Domino cõſecratur, ſanctum ſanctorum erit, Domino, & ad ius pertinet ſacerdotum, propter quod inexcusable erit omnis, qui illud a Domino vel eccleſia auferat, ualidat, & inuadit &c. Et 12. q. 1. canon. expeditio Proſper facultates eccleſie non proprias, ſed communes eſſe. Vnde eadem cauſa, & queſtione, can. multi. & 16. q. 1. can. poſſeſſiones, & per totam queſtionem, & circa de rebus eccleſ. non alienan. arctiſſimè cauertur earum alienatio. Hæc concluſio intelligitur de quibuscuque bonis quomodocunque ab eccleſia poſſeſſis, ſeu ratione annuatariæ capellanie, ſeu cuiuſcuque alius clericalis obſequij. Res eſt clariffima, & de iſtis in vno ſenſu intelligenda venit concluſio tertia S. Thom. Nam de duobus primis nil reſtat diſputandum. Tertia concluſio. Fructuum ex poſſeſſionibus prouenientium, quæ ratione alicuius obſequij clericalis annexæ ſunt eccleſie; nempe annuatarij, aut capellanie, clerici pro ſua queſtu portione ſunt uerè domini, ſicuti & quotidianarũ pitantiarũ que illis pro Miſſis vel alijs diuinis exercitijs offeruntur. Et hic eſt vnus ſenſus ſextæ concluſionis S. Thom. Concluſionem hæc neſcio quomodo inſiciari poſſe. Enim uero ſi elemoſinarum quæ pauperibus erogantur, dantur acquirunt pauperes, non eſt

Soto
de iure
Legibus
DII
13

cur dubitetur quin & eleemosinarum que sunt sacerdotibus fiant & ipsi domini, copiosissimum quod, ut dictum est, nullum susceperint pauperis votum. Domina nã que, v. lib. 4 diximus, alio æquiori titulo transferuntur quam libera voluntate trasferitis, sed qui eleemosynam pro Missa celebranda vel pro exequiis mortuorum largitur, liberrime pro illo spiritali obsequio confert, ergo clericum in vero dominio constituit. Neque vlllo pacto refert temporale sue sint tales eleemosinæ & quotidiane, an vero perpetuæ scilicet fructus prædiorum & possessionumque pro talibus obsequiis mancipatæ sunt clero absq. vlla pauperum ratione aut ecclesiæ fabricæ. Item stipendia quæ magistratibus civilibus pro suis laboribus dantur, vt iudicibus, prætoribus, quin vero & regibus & alijs dominis, vere transeunt in ipsorum dominium, ergo & illa que clericis pro suis obsequiis & muneribus erogantur, cū ipsi multo pretiosius reipublicæ seruiat. Quod si arguas, spiritalia non esse vendibilia, iam tibi superioribus lib. responsum est posse clericos ad sui sustentationem stipendia suscipere, & iura que sibi pro mortuorum exequiis & alijs officiis statuta sunt percipere, atque adeo eorum dominium acquirere. Ex his colligitur quarta conclusio de episcopis. Quod si castra & prædia que habent de quibus artic. 5. dictum sumus, consueverint illis non esse adiudicatus sub conditione & modo vt pauperes alant, sed absolute ad deferendum eorum sedi honorem & auctoritatem, quamuis collatores crediderint beneficis eosdem fore Antiquitates in pauperes, nihilominus fructuum earundem possessionum sunt veri ac legitimi domini, neque contra rigorem iustitiæ faciunt quomodo locunque illas dispensant. Et in hoc sensu est verificatur eadem sexta conclusio S. Tho. Et probatur, quoniam si eiusmodi possessiones dono illis datæ sunt absq. vlla conditione & oneris vinculo, nisi quod maneat in perpetua possessione succedentium in sede, nulla est ratio iustitiæ que illis prohibeat esse annuorum fructum dominos. Contra hæc profectio ne scio quis firma aliqua ratione reclamare possit. De decimis autem temporaria distinguenda sunt Nam de illo quo pio indiviso possidebatur & sicubi nunc ipsis eodem possidentur, statuitur quinta conclusio. Tunc

non erat penes episcopum ita plenum dominium quin distribuere partem pauperibus teneatur, sicuti & suam clero, & fabricæ suam. Hæc fuit 7. conclusio D. Thom. Nihilominus ambiguitate non caret vtrū totum decimarum dominium esset tunc penes clero, an pars pene pauperes. Itaque tam æquum ius pauperes haberent ad partem suam tamquam vere illius domini, quam clerus ad suam, an potius totum dominium esse penes clero cum illo tamen onere, vt vel miserie iure, vel et iustitiæ. tenerentur illis dare partem. Et quantum conicio. comunis opinio priorum modum tenere cogitat. Tum quod tanta fructuum copia non censetur solli clero esse addita, tum quod diuisio que postea facta fuit attestari vt, partem sp. suis se pauperum. At vero re oculatus inspecta, posterior modus non solum est multo credibilior, verū, vt arbitror certissimus, nempe qd dñum non erat nisi penes clero. Vtq. huius prima ratio hæc est qd ex superiori lib. colligitur. Decimarum finis alius non fuit quam ecclesiarum seruitio, sacrorumq. ac sacrorum administratio. Hoc enim sublato qd ecclesiæ non essent, profectio nulla essent populo imperata decimæ. Atqui eadem ratio inde confirmatur, qd ea de causa exiguntur a populo euangelico decimæ, quo a Moïsaico, illic autem, vt Num. 18. constat, solli solvebantur Levitis & sacerdotibus, neq. alia rone quam ob ministerium templi, atq. illius legis instat taxata est ab ecclesiæ decimarum quota, nempe qd ecclesiæ nostræ ministri excellentiores sunt antiquis, vt ait S. Tho. 2. 2. q. 77. art. 1. vbi nulla in assignat rationem pauperum. Hinc ergo plane colligitur decimarum dominium penes clero etiam tunc fuisse. Nisi dicas nullam habuisse dominium præter Deum quod profectio salsum est, quia non Deo, sed clericis conferuntur, & pro eorum obsequio. Secundo ad idem arguitur, ius petendi decimas, vt omnium est vna confessio, ius ecclesiasticum est, quod ideo penes solos sacerdotes existit, non autem penes pauperes. Immo, vt supra diximus, neque ipsi quantumcunque inopes ab earum solutione liberantur, nullum ergo vnquam penes pauperes fuit decimarum dominium. Accedit hæc ratio inuincibile argumentum. Quod si intentio ecclesiæ tunc

Quinta conclusio.

officio

aidet

ibid

Decima

rum do

minium

ante ca

rum par

tionem

solum e

penes

clero.

Prima

ro proxi

ma asser

tionis.

Confir

matio.

Secunda

ratio.

tem.

Secunda

ratio.

Obie.

ctio.

Solutio.

Quarta

conclu.

Probõ.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

temporis fuisset pauperes in partem domini decimarum mittere, profecto non solum signata esset illis sua quota, verum neque episcopo fuisset eius solutio commissa. Imò populo præcipitur ut singuli ex suis decimis partem adimerent, quam pauperibus largirentur. Sicuti in antiqua lege, ut libro superiori vidimus, quilibet separabat decimas pro peregrinis. Quidnam, non opus erat id quod vere erat pauperum, nec p[ro]p[ri]us ipsi erant domini, episcopo committere ut illis refunderet? Nūquid non spiritus sanctus cuius nutu regeretur ecclesia, bene nouerat non ita multos fere antistites qui fideles essent futuri dispensatores? Quid ergo illis alienum committeretur? Accedit denique quod elemosinarum ratio, alia est a decimarum. Illa, ut elemosina vox restatur, tota est posita in misericordia; cum decimarum solutione ipsissima iustitia exigat. Ex his ergo sit consequens, decimarum dominium penes eorum semper fuisse, perinde atque in antiqua lege fuit penes Leuitas. Nam cum neque alio paupertatis voto sint sacerdotes nostri impediti, neque eis minores, immo multo maiores, si vigilanter seruiant, labores impendant, non est cur, non perinde atque illi efficiantur suorum stipendiorum dñi. Attamen cum tunc clericus non esset multum numerolus, & in cōi uiuens paucis esset contentus, q̄ acquisitum erat ut pauperes pro sua facultate alerent, & iō tenebatur episcollā facere distributionē. Sed adhuc non sedatur animus quo minus scisciterur quo ad id iure tenerentur, iustitiæ ne an misericordiæ. Ex vna. n. parte videtur nomen distributionis iustitiæ legē insinuare, ex altera vero, si dñium penes eorum, erat non apparet qua iustitiā pauperibus deberentur, sed sola misericordiæ, q̄ solet etiā sub reatu mortalis delicti obligare. Enimvero lex iustitiæ tunc solum locū habet qñ aut alienū possides, ut apparet in furto, aut sub ea susp[er]si fide ut reddas, ut apparet in mutuo, quorum neutrum locū hñc impræsentiarum vñ. Rñdetur ergo quod radix illius distributionis ex miseria perfecta est, non ex iustitiæ debito. Nec parū hoc scire refert, ut in subsequentib. liquerit. Sed tñ quia de superfluo elemosinam dare præceptum etiā est misericordiæ, ut 2. 2. q. 32. auctor est D. Tho. & clericorum collegijs superfluere tunc decimarū quota

videbatur, adiunctum præceptum creditur, ut sacri canones docere videntur, vel lo modo fieret distributio nulla pro tunc designata quota pauperibus. At qua præceptum semper intra limites misericordiæ continebatur, vehementer suspicor, libenterq. crederem quod omisso pro tunc eisdē distributionis non obligabat ad restitutionem. Et ne videar primis id asserere, non modo Adrian astruere videret, verum & mihi S. Thom. impræsentiarum insinuarē. Nam cum in quinta conclusione asseruisset quod ubi distincta sunt bona & suis singulis ad iudicata, si episcopus quod aliena fortis est sibi surripiat, non solum moraliter peccat, verum ad restitutionem tractatur, in explicatione tamen septima, que ubi non sunt distincta loquitur, primum ait quod modicus defectus non creat culpam, secundo quamuis grandiore defectum culpæ attribuat mortali, tamen de restitutione nullū adiecit verbum. Quod quidem est Cai. nescio quo aliorum diuertat, certo tñ crediderim consulto de restitutione subiacuisse, eo quod ubi bona indistincta sunt solum præceptum miseriæ agnoscit, non autem iustitiæ. Sicuti ubi portio aliqua hospitalibus ad iudicata est, aut fabricæ, aut aliter pauperibus. Sexta conclusio ad quam præsens disputatio festinabat, tandem constituitur. Post factam ecclesiasticorum fructuum diuisionem eps vere est dñs portionis que sibi contingit, neque villo iustitiæ vinculo quidquam illius pauperibus aut cuius alteri debet. Conclusionem hanc, ut supra dicere ceperam, non eo aio affirmauerim ut ad minores elemosinas eos crediderim obligari, quā qui in diuersa sunt opinione, ut art. seq. patebit. Sed quo legitimum ius ab eo quod legitimum non est, p[ro] meo captu discernā. Est autē contra dñs non nihilo differentes opiniones asserenda, primū videlicet contra primam recitatam Alexandri & quorundam Jurisconsultorum, qui hæretici in iure arbitrantur vllum penes clericos esse ecclesiasticorum fructuum dominium. Deinde contra tertiam Cai. qui opi. D. Tho. moderatus, excipit, casum ubi decimarum copia exuberans est. Et primum quod hæc fuerit S. Tho. opin. clarissime ex sexta eius conclusione constat, que ferme idem est que hæc nostra, quippe ubi ait. De his que specialiter episcopi deputata sunt, eadē esse videretur ratio

Postrema rō. Corrolarium.

Dubitatio.

Rōdubii.

Rñsa.

S. Tho.

Soto de Iure Legibus DIE 13

Adrian

Senti dñs

Prima ratio contra opinionem negantem episcopi dominium suæ portionis.

Glossa.

Secunda ratio.

Tertia.

ratio quæ de proprijs bonis, vt illic declarauimus. Et vt arti. 6. vt in solutione tertij adnotauimus, cum argutum esset episcopos, saltem quantum ad stipendia suarum functionum, debere esse voto pauperes, id negauit, ac perinde concessit eorum habere proprium dominium, q̄ voto pauperatis opponitur. At vero non est sola D. Tho. auctoritas, quamuis sola esse possit quæ hanc opinionem persuadear. Arguitur ergo primo contra primam opinionem quæ omne prorsus eiusmodi dominium denegat, ex ipsa iuris diuisione. Diuidere namque ecclesiasticos fructus in quatuor partes, nihil aliud effingi pot̄ fuisse q̄ suæ cuiuslibet dominium adiuicare, ergo sicut reliquus clerus dominium habet suæ parit̄is, & fabricæ suæ, & pauperes suæ (vbi designata est) ita & ep̄s habebit suæ. Nam profecto discrimen excogitari nequit vllum. Sed probatur antecedens. Etenim quia ecclesia, vt dicebamus, more & vsu experiebatur ep̄s in distributione fidem frangere, abstulit eis distribuendi arbitrium, & id eo ne plus iusto caperent consignata est illis portio qua viueret, atque adeo suo domino addita, sicuti & suæ singulis aliorum. Et ita tenet glossa super c. duo lunt. 12. q. 1. Et facit ad id ca. peruenit extra, de fideiul. vbi præcipitur de beneficiorum fructibus satis fieri clerici & editoribus, q̄ si nō essent fructuum dñi, nō præciperetur. Secundo arguitur, Si per illam diuisionem nō esset ep̄o suæ portionis dñum ascriptū, sed perinde teneretur eandem distribuere, atque antea totum, frustranea profecto esset diuisio. Cum ergo non frustra facta sit, sed vt cuique sua certa esset portio, manifeste colligitur perinde ei applicatum esse dñū suæ sortis, ac reliquis dominia suarum. Vnde in ca. citato vobis n. 12. q. 2. eisdem verbis explicatur episcopi portio aequaliorum. At enim Gelasius, Anstiles, de quatuor port. onibus vnum sibi tollat, aliam clericis pro suo iudicio & electione disperat, tertiam pauperibus fabricæ vero quartam. Quid ergo est, sibi tollat, quæ sua sit? sciri & reliqua aliorum. Vnde postea successit temporis factum est vt episcopo, prorsus fuerit adempto distributio, sed ex ipso cumulo fabricæ suam partem capiat, & clerici suam. Tertio arguitur. In cunctis rei publicæ magistratibus creandis illa semper habetur ratio vt stipendia eis discre-

nantur iusta, quorum porro domini sūt. Cum ergo episcopus inter omnes tam ciuiles quam ecclesiasticos præstantissimus sane sit, ac maxime necessarius, iniquissima esset eius conditio si non eodem iure episcopo decretum esset stipendium cuius vere esse dominus. Neque obstat quod sit ipse pauper pauperum. Necessitudo enim hæc eam illi obligationem adiungit, quæ admodum artic. proximo explicabimus, vt in pauperes sit de sua substantia præsecularibus diuitibus beneficis & misericors. Nam & diuites huius seculi, vt ait Paulus, tenentur etiam in pauperes esse beneficii de suo tamen. Quin verò si in similitudine persistere volumus, pater etiam omnium, quæ tribuit, filiis vere dominus est. Quarto, ideoque porro vehementissime arguitur, Si vera est opinio omnino negantium episcopis ecclesiasticorum fructuum dominium consequens subinde fit (quod ipsi libere fatentur) nullam eis certam partem esse applicatam, sed tantum indultū, vt pro ratione sui status fructibus victit̄, quidquid autem supererit rigore iustitiæ, tanquam veris dominis, egenis conferat, hoc autem consequas perfectō in credibile est. Facnim quartam partem fructuum episcopi attributam, decem millia ducatorum valere. Et quæro, an totam summam possit suis v̄sibus insumere? Concedis forte, vbi pro ratione sui status illud fuerit necessarium, sin minus, nō potest, nisi quantum est ei necessarium. Quod autem solutio hæc consistere non possit, probatur. Primum, non constituit certam regulam perquam debeat status decentia iudicari, nam si regula sit, ecclesiæ amplitudo & maiestas, profecto illa non est certa, non solet aliqua ecclesia esse magna auctoritatis, ac numerosissimi populi, quæ tamen non ita p̄iuentium temporalium diues atq̄ alia multo minoris auctoritatis, logē t̄n ditiō. Quæ propter ep̄s qui ditior est, non est cur non possit ampliotem alere familiam, & maiores facere sumptus. Ecquis n. renuat, quin ep̄i Hispaniæ possint splendidiorem domum sustentare, quam Itali quippe quibus & ter decuplo locupletiores habent ecclesias. Si autem decentia status pro ratione fructuum æstimari debeat, profecto neque illa est satis fida regula nam posset vice versa ecclesia esse tam parua auctoritatis, vt non requireret in episcopo maiore,

Quarta ratio ad idem.

eti

Confir-
matio.

Obie-
ctio ad-
uersario-
rum.

est ditor esset. Sed hoc admissio neque inde potest haberi certitudo. Nam quis debet sumptus quos episcopus potest facere admitti. Etenim si dicas ad prudentiam boni viri id esse deferendum. inter bonos & prudentes est opinionum varietas. Ex-
pli gratia, de episcopo Salmantino forsitan quis prudens satis iudicabit ut sumptus fa-
ciat quatuor millium ducatorum & alius concedet ei sex, & alius octo. Cuiam ergo sententiae debet episcopus stare? Immo, quod euidenti-
us est argumentum, demus secundum omnes prudentes posse con-
sumere octo millia, quare si habeat duode-
cim, satis est ut in mendicos quatuor mil-
lia effundat. Forsan vult parcius vivere, & non expendere nisi sex millia. Tunc utrum illa duo millia quae supersunt, teneatur de iustitia dare pauperibus? Si negati-
ue responderis, ium illum con-
cedis habere plenum dominium octo millium ducatorum, qui ad suum statum sunt necessarii atque adeo si voluerit fraudare genium suum, illam superstitem quotam poterit pro suo libito expendere, vel in sanguineos, vel in alios licitos vsus citra scandalum, quod nos probare contendimus. Si vero responderis, quod dum non consumit nisi sex millia, reliqua duo debet de iustitia pauperibus, eadem ratione affirmare petre-
xeris, quod si ex octo milibus quae expendere in proprios vsus licite poterat, non vult, quia parcissimus est, expendere nisi quatuor, continuo debet pauperibus reliqua quatuor, etsi non vult expendere nisi duo, debet reliqua sex. Ex quo consequitur, episcopum respectu suorum bonorum nihil aliud esse, quam conuiuiam sedentem ad alienam mensam, cui tantum comedere licet quantum libuerit, sed nihil amplius percipere, quod profecto nescio quis quantum ad rigorem iustitiae concesserit, nam de officio misericordiae nihil modo loquimur. Porro enim si ecclesia cum bona in quatuor partes diuisit, hoc facere cogitasset, non illam praestitisset prudentiam, quam certum est instinctu Spiritus sancti habuisse, nam legem iustitiae quae constitutissima esse debet, in ambiguo reliquisset, utpote in humano arbitrio, quod maxime est variabile. Sed ecce aduersariorum Achilles. Populus Christianus ad nihil amplius sacerdotibus tenetur, quam illos alere ac sustentare, ergo non aliter illis de-
bitur, quam quod necessaria est. At vero illatio haec fallacissima est, nam etsi nihil plus ei debeatur quam sustentario, tamen ratio prudentiae exigebat ut certum stipendium arbitrio ecclesiae illis ad eandem sustentationem destinaretur, porro cuius essent veri domini, ut illis neque liberum sit quantum libuerit capere, neque rursus inquieta conscientiam metum incuriat an plus capiant, quam sibi congruat, sic enim res habet in republica civili. Nil inquam amplius publicis magistratibus, nempe senatoribus, ac iudicibus quin vero regibus debetur quam sustentatio pro ratione & obsequio quod reipublice impendunt, & tamen in gulis decretata sunt praescriptaque certastipendia, alias enim non esset bona prudentia.

Quinto arguitur: Si episcopis omne adimatur ecclesiasticorum fructuum dominium, eadem ratione & reliquis sacerdotibus & toti clero adimi debet quod profecto nemo audeo dicere, immo Caecilianus hic reliquos sacerdotes fateatur habere rerum dominium, nec teneri de iustitia sua distribuere bona. Quod tamen eadem sit ratio, patet quoniam non est cur episcopus vilioris hac parte sit conditionis quam reliqui parociani sacerdotes, atque alij aliarum dignitatum eorum vel maxime, quod sua eis quarta addita est, sicut reliquis quoque. Item, vix percipere istorum possum opinionem. Aiunt enim episcopos non esse dominos suae portionis, nihilominus fructus esse, ut quartam partem dent pauperibus. Quid ergo ubi pauperes suam habent quartam? Imo si non habeant, cur non ex toto cumulo illa quarta succidatur, ut antequam fieret diuisio, sed ex sola episcopi portione? Adde, quod iam aliarum trium faciunt eum dominum. Sed aiunt, Creduntur episcopi fortem pauperum sibi applicuisse. At vero hoc non ita certa ratione constat. Imo (quod non crediderim ratione vacante) cum illa quarta pars pauperum, fundamentum supra diximus, non habuerit in decimarum iustitia, sed tantum in misericordia, utpote quia ipsarum cumulus superfluere censebatur fortasse in alia ecclesiastica beneficia, mutata est, & ideo dispergit. Est enim hoc ad istorum intellectum appropinquandum, quod alere ex decimis paupe-

SOTO
de iustitia
Legibus,
DIE
13

res, non est ius diuinum, neque naturale, sed merum ecclesiasticum positium, idque misericordie, ob idque ecclesia potest illud variare.

Nam pauperes naturali ac diuino iure alia via sunt præter decimas sustentandi. Ad cuius quidem coniecturam accedit, quod præter sortem episcopi, & fabricæ & clericorum, videmus plures alias a decimarum aceruo decimas, vt sunt sacerdotes, quæ appellunt præstimoniam, quæ quidem multo maior pars est, quam quæ episcopum contingit.

Nam esse plurimum consuevit tertia pars totius acerui, quæ quidem beneficia nulla extant memoria qua fuerint ratione instituta, sed suspicari solet (nam certa cõiectatio nulla est) quòd ad alendos pauperes in studio fuerit destinata. Etenim quid aliud in ecclesiasticis facere teneantur, non legitur. Vnde coniectura fit quod illic fuerit portio pauperum assumpta. Immo vero forsitan etiam sub prætextu studij fuerint illæ præbendæ institutæ, suspicione minime caret, non aliam habuisse radicem, quàm quòd exuberantibus ecclesiasticis prouentibus ambitio humana ad illos anhelaui, & sedem apostolicam improbitatibus deuicit, vt illas præbendas ex decimarum trũco amputaret. Præterea iam in Hispania & aliis prouincijs bona portio pro regibus excipitur. Non ergo est curiam modo totum onus alendi pauperes ex fructibus ecclesiasticis, quantum ad rigorem iustitiæ attinet, in episcopos reiciatur, quâuis suauissimo, eisdemque peculiari misericordie onere, non sint onerandi.

Postrema rō. Postremum denique, & quod rem concludat argumentum contra aduersam opinionem informetur aduersus restitutionem ad quam isti aiunt episcopos teneri, si quidquid illis superest, pauperibus non restituant. Qui enim dicunt rigore iustitiæ, tanquam veris dominis, pauperibus id deberi, subsequenter dicere coguntur quod aliter facientes ad restitutionem teneantur. Quod autem consequens inepte, atque vt bona venia dixerim, inaniter concedatur, arguitur. Valeat verbi gratia, vt dicebamus, Salmatinus episcopus pro quarta parte quæ sibi sorte obtingit, decem milia ducatorum, quorum sex ad suam sustentationem secundum suam dignitatem necessarii sunt. Et sic reliqua quatuor,

quæ pauperibus debebat, illis præsentis anno subtraxisse, & in alios prodegisse proprios vsus, tunc anno subsequenti vnde restituet? Nam sex pro sua sustentatione indiget, & alia quæ supererunt quatuor, pauperum sunt, nihil ergo habet vnde restituat. In summa, si quidquid episcopo quorannis supra necessarium redundat, pauperum lege iustitiæ est, vnde quæso episcopus, quod pauperibus semel ademit, postea restituet? Nisi forsitan alia habuerit bona patrimonialia, aut nisi dicas debere de parte sibi necessaria suum fraudantem genium illa, quæ pauperibus debet abscindere, quod non est concessu dignum. Porro ergo opinio hæc nullatenus videtur rationi consona. Ex his diluta euadit alia quæstione videlicet, vtrum illi, quibus episcopus sua bona fuerit male elargitus, siue consanguinei fuerint, siue alij extranei, ad restitutionem teneantur? Illi nanque qui episcopum non faciunt dominum, id quidem affirmant, nisi illi tanquam pauperes illa receperint. Attamen si episcopi vere sunt domini, vt probatum est, quamuis contra præceptum misericordie, exiugitate & nimia parcitate elemosinarum mortaliter delinquant, & sua bona aliter profundant, etiam in malos vsus, vere dominia transmittunt.

Quo circa qui illa recipiunt, ad restitutionem minime teneantur. Atque idem ante nos sensit Adrianus. Et patet exemplum: Dum enim quis cuiuspiam in extrema necessitate constituto succurrere prætermittens, id quod illi præbere tenebatur, alteri diuiti prodige contulit, neque ipse neque ille, qui recipit ullatenus fit restituendi reus. Restat ergo examinanda Caietan. opinio, quam supra diximus medium tenere locum. Vtut enim hac distinctione, nempe quod dum redditus episcopales, aut tennes sunt tantumque sufficientes episcopo, aut mediocres, ita vt sint parum abundantes, non tenetur de iustitia illos distribuere, sed omnino, inquit, iudicandum est tunc de istis ac præbendis aliorum clericorum, quæ ad ipsorum sustentationem deputata sunt. Atque hæc videtur tenere cum San. Thom. videlicet quod perinde illorum bonorum sint episcopi vere domini, vt aliorum quæ sunt sibi propria. Quando vero huiusmodi fructus supra id quod eis necessaria

Ep̄s bona suæ portio - nis prodigēs ad restitutionem minime teneat ne que illi quibus sunt colata. Opinio Caieta.

rium, est multum redundant, tenentur, inquit, etiam quotam, qua sibi obtingit, in tres partes diuidere, quarum vnam largiantur fabricæ, atque alteram pauperibus, siquidem clerici iam habent suam. Probatio eius est duplex. Prior, quod tunc in sapientis animum cade. e non potest, quod tanti fructus episcopo sint assignari pro sua sustentatione, & ideo fabrica & pauperes non sunt, inquit, fraudandi in sua quota. Posterior vero ratio est, quam tetigerat secunda secundæ quæstio. 70. articulo. 1. vbi censuit decimam partem fructuum longe illam proportionem exuperare, qua se habent clerici ad Christianiū populū, quippe qui vix sint quadragesima eius pars. At vero opinionem hanc in primi Caietan. ex D. Thom. elicere nequirit, quippe qui in sexta conclusio. simpliciter ait, de his quæ episcopi vsui sunt deputata, eandem videri rationem, quæ de proprijs bonis. Et D. Anton. 3. parte, titulo. 20. cap. octauo. idem simpliciter tenit. Quin vero hac opinio Caietan. noua est, quæ præter ipsum neminem habuit auctorem. Siquidem omnes in altero duodecimorum simpliciter persistunt, nempe aut quod episcopi nullum habent dominium, aut quod suæ portionis simpliciter dominio fungantur. Præterea, diuersa Caietan. immiscet in hac opinione.

Primum enim ex eo solum, quod fructus episcopi sint multum abundantes, videtur colligere, quod teneatur illos in fabricam & pauperes dispertere. In ratione autem qua id probat, alioquin diuertit, nempe quod fabrica & pauperes nō sunt defraudandi a suis partibus, nimirum insinuans, fabricam tunc & pauperes nullas habuisse partes. Quo ergo perspicue contra ipsum arguamus, interrogatur ab illo, quomodo intelligat fructus episcopi esse nimium abundantes. Aut enim intelligit, quod eius quota maior sit quam quarta, nempe quia fabrica & pauperes nullam habent portionem, vt ratio eius insinuat, & tunc ratio quæ illum cogit & fabrica, & pauperibus prospicere, non est, quod fructus eius nimium abundant, sed quod præsumatur portiones fabricæ, & pauperum sibi inique applicuisse, cuius ratio non inde semper coniectura comperita sit. Nam forsitan portio pauperum, vt supra diximus, in aliud beneficium fuerit mutata, aut fortasse canonici sibi sortuerunt, aut fortasse fabricæ & pauperibus aliter fuerit prouisum. Hoc autem accidentarium est ad propositum. Si autem intelligat eiusmodi fructus nimium esse abundantes, non ratione diuisionis, nempe quod maiorem quotam habeat, quam deberet, sed quia ecclesiastica ipsa est pinguis, & ideo portio episcopi crevit sicut alia portiones, tunc graue potius episcopum, quam clericum vt de sua portione rigore iustitiæ debeat prouidere fabricæ aut pauperibus magis, quam alij clerici, nulla persuadet ratio. Nam id quod accidentarium est, non mutat substantiam iustitiæ, quod autem fructus vno anno sint benigniores, alio vero maligniores, aut quod vna ecclesia sit alia pinguior aut exilior, poterit quidem augere aut minuire vim præcepti misericordiæ, si plus minusve superfluit non autem rationem iustitiæ. Ecclesia namque non fecit diuisionem ex futura varietate pendente, sed absolute dedit episcopo quartam, quid quid in futuro foret euentus, & ideo vbi pinguioribus sunt decima pinguior etiam est episcopatus, & pluri episcopi secundum suam decimam indiget. Quocirca vt ad priorem rationem Caiet. respondeamus negatur, hoc non posse cadere in sapientis animum.

Secundo arguitur. Si eiusmodi fructuum exuberantia iustitiam mutaret, & argueretur quod etiam si pauperes haberent suam portionem, & fabricam suam, ubi Iominus de iustitia episcopus teneatur de sua illis portione conferre. Immo vero si postquam semel eis contulit, id quod quod restat esset superfluum, eadem lex iustitiæ cogeret, vt iterum daret, & sic relabendum esset in primam opinionem, quæ omne episcopo dominium denegat, sed asserit quidquid illi superest, de iustitia deberi pauperibus. Quare proleto illa media opinio Caietan. a gnus iustitici potest, quam prima. Ad secundum autem argumentum Caietan. in hoc persistens, quod decimarum quota exuberans sit respectu proportionis, quam clericus ad reliquum populū, partim lib. 9. sub tit. de decim. partim nunc proxime responsum est. Vellem enim ab illis, qui hoc opinantur, considerari, quod cum in illo rā numero populo qui iustitiam faciunt, non

Rō prima Caietan.

Secunda.

Antoninus.

Primum argu. in Caieta.

SOTO
de Iustitia
Legimus
DIE
13

nisi vnicum esset templum, in quo nec sacramenta gratiam conferentia administrabantur, neque corpus sanguisque Dei adorabatur, & nihilominus duodecima gentis pars eius seruitio erat mancipata, decimaque pars fructuum in subsidium pauperum, sed libere tanquam eius stipendium adiecta, cur in nostra sacrosancta religione, in qua tam innumera sunt templa, & in quibus longe excellentius Deus coligitur, excessus existimabitur, si tot sint episcopi, eaque dignitate & auctoritate vivant, tam ampliusque nutriantur clerici, qui non tantum administrandis sacramentis, curaque animarum gerenda sufficiat, verum & ecclesijs assistendo cantandoque seruiant. Tolle maiestatem illam sacerdotum in cathedralibus reliquisque ecclesijs, illosque tantum quam sine sacerdotum numero modularis esse nequit, & animo peripice quo loco haberetur Christiana religio. Quod si talis religionis apparatus necessarius est, profecto neque decimarum quota superfluit, eo vel maxime, quod vt proxime dicebamus, tantæ iam portiones ad seculares titulos sint inde luccifæ. Fateor equidem, vt illic dicebam, tum in ordinatione sacerdotum, tum etiam in sacerdotum præbendarum que provisione, quam maxime abusus patere. Aniamen si pro rei dignitate secundumque diuina iura hæc fierent, ipsique ministri loca sua fideliter tenerent, atque in pauperes essent misericordes, nulla fieret occasio reliqua aduersus decimarum quoriam, & nonnullis ecclesiarum diuitias commutandi. Per hæc rursum quæstio dissoluitur, quæ ad me aliquando perlata est. Sunt enim multa bona ecclesiastica in titulum secularem transmutata, vt patet de regis terijs. Quin vero totæ decimæ aliquarum ecclesiarum, vt patet de templariorum bonis & multis alijs quæ illustribus dominis ad iudicata sunt, ac iure successione a secularibus possidentur. Dubitari ergo potest an illa de iustitia sint pauperibus pro susceptione obnoxia. Sed est responsio negatiua. Nam totum ius quod pauperes ad decimas habet, est posituum & ecclesiasticum, super quo Papa dispensare potest & ideo cum ratione aliqua bona ecclesiastica seculari titulo acerbiter libera relinquit. Pro solutione autem argumentorum, nempe auctoritatum

sanctorum, quas vim magnam ostentare prima facie fateor. Notandum est primo, quod cum auaritia, vt alias diximus, altera sit iustitiæ contraria, quæ proprie furtum & rapina nominatur, altera vero liberalitati, sanctis patribus illa familiaris Hyperbole, vt auaritiam contraliberalitatem ac misericordiam, quæ est erga pauperes exercenda, rapinæ etiam nomine denotent, propterea quod in necessitate omnia communia censent, quo ad vsum. Idque non tantum in clero, verum etiam in seculari populo. Quamuis de hæc re acerbius merito sugilleat clericos, ac potissimum episcopos, vt articulo proximo videbitur, eo quod elemosinarum præcepto arctius perstringuntur. Quare hoc genus rapinæ, restitutionis vinculum minime secum affert. Item notandum, multa apud sanctos patres reperiri dicta de statu clericorum in communi viuentium, quæ temporis factæ diuisionis non congruunt, multa que alia quæ consilia duntaxat sunt, licet illa sint emphasi exaggerata, vt formam præ se ferant præceptorum. Per hæc ergo argumenta dissoluantur. Nam vt ab auctoritate Ambrosii exordiamur in fronte præcedentis articuli citata, & distinctione 47. canon. Sicut hi quæ rem plurimum elucidat, quæ ait. Proprium nemum dicat, quod est commune: manifestum est non proprie de clericis, aut episcopis loqui sed generaliter, vt ait D. Thom. de omni Christiana familia. Ad quemcunque enim auarum ait. Quid propria dicis, quæ in hunc mundum non attulisti? Ad omnes ergo subdit. Proprium nemo dicat, quod est commune. Plus quam sufficiat sumptui, violenter obuentum est. Cuius simile ait Hieronymus, vt refertur 42. cano. hospitalem. Aliena, inquit, rapere conuincitur qui vltra necessaria retinere probatur. Erat enim illorum sanctorum idioma, vt quidquid superflueret, commune censerent, quantum ad vsum. Quocirca id etiam quod in secundo argumento eiusdem articuli citatum est, ex eodem Hieronym. super illud Isaiæ. Rapina pauperum in domo vestra videlicet quod bona ecclesiastica sunt pauperum propter quod de secularibus etiam dixisset, nam verbum Prophetæ de omnibus intelligitur, qui elemosynas subtrahunt quando

Duplex modus auaritiæ apud sacros doctores.

Bona ecclesiastica in titulum secularem transmutata pauperibus nulatenus sunt obnoxia.

erogare

etrogare debent, quamvis alia sit glossa, quam D. Thomas insinuat, nempe quod nomine pauperum non solum seculares pauperes veniunt, verum & clerici ipsi. Vnde sicuti dum in communi episcopi cum suis vivebant necessaria sibi capere poterant, ita dum facta est divisio, de qua Hieronymus non loquebatur, episcopus dominium acquirit suae portionis, sicuti & reliquus clerus suarum portionum. Similiter respondendum est ad ea, quae in fronte praesentis articuli nos obiecturus. Ad primum namque respondetur, verbum Domini, Dignus est operarius mercede sua, aut cibo suo, non tollere quia possit episcopus dominium acquirere illius portionis quae arbitrio ecclesiae pro eius sustentatione taxatur. Verbum autem Pauli, quod habentes alimenta & qui bus tegamur, contenti simus, non de clericis tantum, sed vniuersaliter de omnibus etiam secularibus intelligitur, loquitur etiam illic contra diuites huius seculi.

Ad secundum. Ad aliud autem quod Apostoli sine permissis sunt, iam supra responsum est. Ad secundum, nempe ad auctoritatem Prosperi, canon. expedit. 12. q. 1. videlicet facultates ecclesiae non esse proprias, sed in communi possideri, & ad similes canones eiusdem causae & quaestionis respondetur, intelligi quantum ad possessiones, quas, ut dictum est, neque distrahi neque alienari licet nisi in bonum ecclesiae. Quod si intelligatur de fructibus, ut loqui videtur canon. episcopi, ut scilicet quod quidquid de provisione ecclesiae fuerit, siue de agris, siue de fructibus, siue de oblationibus, omnia iure ecclesiae sunt seruanda, referendum est ad tempus, quo clerici in communi vivebant, de quo etiam loquuntur canones, res, & episcopos. Dictum autem Augustini quod est ad Bonifac. Comitem, & citatur 12. q. 1. cap. fin. profecto etiam ad ecclesiasticos illud applicet, etiam ad seculares propemodum attinere sentit. Nam inducit in illa epistola misericordiae praecipuum quo singuli quae propria possident, communia quantum ad vsum facere debent, sed quia loquebatur illic contra Donatistas, qui conquirebantur bonis suis multari, ait, quod si ad ecclesiam reuertiverint, omnia illis sicut communia, etiam illa quae priuatim ecclesia possidet.

Quod autem ipse ait in cano. decimo. 16. quaestione 1. nempe quod qui de ceteris non soluit, pauperes enecat, ad tempus referendum est, quo in communi vivebant. Tunc enim decimis pauperes tam seculares, quam clerici alebantur. Postrema auctoritas Hieronymi ad Damasum, quae refertur 6. quaestione cap. quoniam singulare iurisdictionis negotium fecerit, vtrum non solum episcopi, verum & alii clerici qui bonis patris aut alio cuius iure acquisitis abundant, possint de bonis ecclesiasticis vivere. At quippe illic Hieronymus clericos qui secularibus bonis assuunt, non posse bonis pauperum alii, immo sacrilegium committere, & per abusionem talium iudicium manducare & bibere. Cuius simile habetur in cano. clericos & cano. pastor ecclesiae. 1. quaestione 1. Est autem apud Panor. in dubio quartum quaestione 4. libello iuratum quaestio. Sed profecto non erat quaestio digna tam longa disputatione, quando quidem vniuersalis ecclesiae vniuersi iustitiae decidit, praeter quam quod & rationes & canones eandem sententiam confirmant. Enimvero cum ecclesiasticae praebendae seu stipendia sint ecclesiasticarum functionum nil obstat quo minus clericos, etsi aliunde valeant vitam ducere, possint, ut ait Panor. inquam triuantes boues de arca pasce. Vnde 1. quaestione 2. ex concilio Agathen. can. clerici habent sine exceptione, quod clerici omnes qui ecclesiae fideliter vigilanterque deseruiunt, stipendia sanctis laboribus debita consequantur iuxta verbum Apostoli. Qui spiritualia seminant, non est magnus si temporalia metat. Et iure permittitur, si sacerdos propria bona possit, si libuerit, haec rebus relinquere, & de euangelio vivere, immo sic habet vsum. Quare episcopi debent illa quae ad sua patrimonialia pertinet scribere, ut habetur can. manifesta & can. sint mani festi. 2. quaest. 1. vbi permittitur vti eis si libuerit, liceat ea sua agnata ac necessariis relinquere. Accedit & divisio facta in cap. quatuor & de rebus ibi abique deservimine episcopo adjudicata est quarta pars. Duxibus ergo solutionibus, licet Panor. plures congerat, dicti canones sunt contenti. Prima est quam D. Thomas. 7. reddit, nempe dicta illa Hieronymi intelligi in extrema pauperum necessitate. Cum enim

SOTO
de Iure
Legibus
Dicitur
13

enim tunc etiam seculares teneantur, aliquid possunt largiri, multo equius episcopi matrimonij pollentes debent ecclesiastica bona imperiri. Altera forsitan est solutio, quæ colligitur ex dicto cap. sacerdos. 1. quæst. 2. & ex cap. expedit 12. q. 1. nempe quod Hieronymus loquebatur de illo ecclesiæ statu, quando clerici in communi viventes omnia sua bona in vnum æceruum conferebant. Dabatur enim eis optio, ut bona sua retinerent, aut parentibus suisque necessarijs relinquere, & de ecclesiæ fructibus cum reliquis pauperibus vitam ducerent, aut si malle, sua retinere, quæ illis sufficerent, sed tamen sumptui parcerent, horum quæ in communi possidebantur.

ARTICVLVS III.

*Vtrum singulari iure teneantur episcopi
praesecularibus diuitibus ad
elemosinarum subsidium.*

Primū
argum.

Postquam de dominio ecclesiasticorū fructuum visum est, sequitur, ut de elemosinarum iure quo episcopi tenentur, quartas subdat articulus. Arguitur enim quod non arctius ecclesiastici teneantur quam seculares, nam si perinde veri sunt suorum fructuū domini ac seculares suorum, nulla superesse videtur ratio quæ illos arctius perstringat quam seculares. Secundo. Officium misericordiæ extraximam necessitatem non obligat nisi de superfluo, sunt autem multi seculares diuites, quibus affluentiora sunt bona, plusque suo statui superfluentia, quam episcopis, ergo non ipsi in vniuersum districtiori elemosinarum iure tenentur. In contrarium autem est quod episcopi peculiariter sunt patres pauperū. Vnde ad Nepotianum Hierony. quo refertur 12. qu. 2. Gloria episcopi est pauperum opibus providere ignominia sacerdotis est, proprijs studere diuitijs.

Hieron.

Hactenus de rigore iustitiæ loquuti sumus, secundum quem pro capto nostro aliud censere nequimus, quam quod episcopi suæ sint portionis domini. Nam pro

pter nullum misericordiæ opus veritas iustitiæ, aut neganda est, aut occultanda, sed nihilominus, ut illic dicebam, non erat nobis animus in eadem confirmanda veritate, episcoporum, sacerdotumque conscientias eosque eleuare ut maligniores sint, cordisque duriores in pauperes. Immo vero, ut meum de hac re iudicium expromam, longe eos vrgentius, si id mihi auctoritatis arrogaretur, ad stringerem, quam multi alij, quos videlicet alteram opinionem sequutos. Conueni inquam multos tenentes, episcopos non esse dominos, sed de iustitia quidquid eis exundat, debere pauperibus, nihilominus satis esse asseuerantes si sextam aut quartam partem egenis largiantur. Immo audias aliquos, qui prælatum habentem centum millia ducatorum, satisfecisse existiment, si sex aut decem millia tribuat, quod profecto ego mihi persuasum habeo nunquam. Tribus ergo conclusionibus ad quæstionem respondetur. Prima est, quæ ex superiori articulo subinfertur. Neque episcopus neque sacerdotum vllus illius portionis, quæ sibi contingit, ea iustitiæ lege ad elemosinas obligatur, ut si quas omiserit, ad restitutionem teneatur. Enimvero si verum est, quod per celebrem ecclesiæ diuisionem adiudicatum eis est suæ portionis absolutum dominium, non alio iure tenentur de illa ad elemosinas, quam de alijs bonis, ut sexta nostra conclusione, quam etiam monstrauimus esse sancti Thom. adnotatum à nobis est. Exceptus hinc tamen censendus est semper casus, quo vehementi suspicione laboratur episcopum aliqua bona seu fabricæ seu hospitalibus aut alia ratione pauperibus consignata, sibi applicuisse, tunc enim certum est, iustitiæ lege ad restitutionem teneri. Extra tamen eiusmodi casus liberi sunt ab illa distributionis forma & vinculo, quo dum in communi vinebant, tenebantur, atque adeo nullo constringuntur iustitiæ præcepto. Secunda conclusio. Mandato misericordiæ, quo vniuersi, uti secunda, secundæ quæstio. 52. auctor est S. Thom. & grauium Theologorum plerique, ad elemosinas coguntur & episcopi inter omnes Christianos, ac subinde inter omnes mortales arctissime perstringuntur. Conclusio hæc multis nominibus comprobatur. Primum, ratio cõ

Prima
conclu.
Probò.

Secūda
conclu.

Prima
ratio cõ
clusiõis.

Soto, de iust. & iure. P p p ut clusiois.